

კვაჭი მინდობაა

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

muslim georgia

დიანეთის საქმეთა
სამმართველოს გამომცემლობა

სახალხო წიგნები

თარგმნა
თამაზ მიქელაძემ

გრაფიკა და დიზაინი
ბილალ ილკაი

საერთაშორისო საქველმოქმედო ფონდი
وقف تضامن و تعاون مسلمانو جورجيا
muslim GEORGIA ULUSLARARASI YARDIMLAŞMA VAKFI

- www.muslimgeorgia.org
- info@muslimgeorgia.org
- [muslim.georgia.18](https://www.facebook.com/muslim.georgia.18)
- [muslim.georgia.54](https://www.facebook.com/muslim.georgia.54)
- [georgiaquran](https://twitter.com/georgiaquran)
- [muslim_georgia](https://twitter.com/muslim_georgia)
- [muslimgeorgiaquran](https://www.instagram.com/muslimgeorgiaquran)
- [muslimgeorgia](https://www.instagram.com/muslimgeorgia)

Տոչի մեղեմբոս

სარჩევი

ვედრება და ცრემლი	7
გადარჩენის მიზეზი	20
ჰაჯის სულიერი მხარე	26
ვედრება, ვედრება... ჰაჯი	36
ჰაჯის სხვა განზომილება და წინაპართა სიკეთე	40
ღებბეიქ ალლაჰუმმე ღებბეიქ	48
სანეტაროსთან	51
მისი სიყვარული	55

ვედროება და ცნობილი

დოც. დოქ. ფიქრეთ ქარამან

ჰაჯი და ღვთისმსახურება

ყოველი ღვთისმსახურება სრულდება იმიტომ, რომ ღმერთმა ასე ბრძანა და მათი მიზანი ღვთის კმაყოფილების მოპოვებაა. ამრიგად, ადამიანი ღვთისმსახურების საშუალებით უახლოვდება ღმერთს, ევედრება, გამოხატავს მასზე დამოკიდებულებას და ა.შ. ადამიანის გაჩენის მიზანიც ღმერთის შეცნობა და მისდამი თაყვანისცემაა. ყოველ ღვთისმსახურებას მისთვის დამახასიათებელი სილამაზე გააჩნია. მისი სულიერი განზომილება მოქმედებს ადამიანის პირად და საზოგადოებრივ ცხოვრებაზე, როგორც ფსიქოლოგიური, ისე სოციალური თვალსაზრისით. ამიტომ, ყოველი შუამავლის საერთო ვალდებულება ღვთისადმი თაყვანისცემისკენ მოწოდება იყო. ყურანში ნაბრძანებია:

„ჰეი, ადამიანო! თაყვანი ეცით ღმერთსა თქვენსა, რომელმაც გაგაჩინათ თქვენ

და თქვენ უწინარეს ვინც იყო! ამგვარად, ეგების დაცული იქმნეთ ყოველივე ცუდისაგან. (ბაყარა 21)

„და შეჭველად, ალლაჰი ჩემი ღმერთიცაა და თქვენიც! მაშ, თაყვანი ეცით მას, ეს ჭეშმარიტი გზაა! (მერიემ 36)

ცხადია, ღვთისმსახურების ძირითადი მიზანი ღვთისადმი თაყვანისცემა, ბოროტებისგან თავის დაცვა, სწორი გზით სიარული, ღმერთის ცნობა და მსახურებაა. გარდა ამისა, ღვთისმსახურება ადამიანის შინაგან სამყაროსა და ზნეობას ამდიდრებს და ამასთანავე სულიერ წრთვნას უწყობს ხელს. ამ წერილით გვინდა ჰაჯზე, როგორც ღვთისმსახურებაზე გესაუბროთ. მთელი ისლამური სამყარო წელიწადში ერთხელ ჰაჯისთვის ემზადება. თითოეული ადამიანი, რომელიც ჰაჯზე აპირებს წასვლას, დღითიდღე უფრო და უფრო მეტ მღელვარებას განიცდის. ისინი ელოდებიან იმ წამს, როდესაც სუნთქვაშეკრული, დიდი სიყვარულითა და მინდობით განიმსჯვალებიან. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, მორწმუნეების მიერ მთელი ცხოვრება ნაოცნებარი და ნალოდინები დრო დგება, როცა ისინი ქააბაში, მექასა და მედინაში ჩავლენ. დღეები და ღამეები თითქოს ნელა მიდის. ყველა მომლოცველი დიდი ხნით

ადრე მზადებაშია და ერთი სული აქვთ, როდის გაემგზავრებიან. წასვლის წინ ემშვიდობებიან ყველას, ნაცნობს, უცნობს, ნათესავებს, მეგობრებს, ახლობლებს და პატიებას სთხოვენ. იზეპირებენ იმ ლოცვებს და ვედრებას, რაც იმ წმინდა ადგილზე ყოფნისას უნდა წაიკითხონ. იძენენ გზამკვლევეებს, რომელბიც ჰაჯზე ყოფნისას მოძრაობაში დაეხმარებათ და ზოგადად ჰაჯის რიტუალების შესახებ ინფორმაციას აგროვებენ. მოკლედ, ყოველი მომლოცველი განსაკუთრებულ მზადებასა და მდელვარებაშია. მათ გულებში არსებული რწმენა და ფიქრები მიწიერების საზღვრებს სცდება,

ჰაჯის გზაზე წყალობა და მომდომება

ჰაჯი, როგორც ღვთისმსახურება სულიერი თვალსაზრისით ნამდვილად ამადლებელი და გრძნობებით დატვირთული რიტუალია. ჰაჯის დროს გატარებული ყოველი დღე ადამიანის ცხოვრებასა და ცნობიერებაში ყველაზე ეფექტურ და ძვირფას დროდ დარჩება. ჰაჯი წელიწადის გარკვეულ დღეებში სრულდება და ეს დღეები ძალიან სწრაფად გადის ხოლმე. შესაბამისად ყველა იმ მომლოცველს

მინდა ვურჩიო, რომ ასეთ მნიშვნელოვან დღეებში ძირითადი ყურადღება და კონცენტრაცია გადაიტანონ ჰაჯის სულიერ მხარეზე და ღვთისმსახურებაზე და არა დამდღელ მგზავრობაზე, სასტუმროზე, კვებაზე და ა.შ. ბუნებრივია ორგანიზაციული საკითხებიც მნიშვნელოვანია და მათი მოგვარებისთვის ზრუნვაც აუცილებელი რამაა, მაგრამ ჰაჯის ამ ფიზიკურ მხარეზე ორიენტირება მისი ნამდვილი არსიდან დაშორებას გამოიწვევს და უნდა ვეცადოთ, რომ ჩვენთვის ჰაჯი და მასთან დაკავშირებული მომსახურება ტურისტულ მომსახურებად არ იქცეს. ზედმატი ფუფუნებისა და სილუქსის მოლოდინები უნდა უკუვაგდოთ, რადგან ეს ზოგად უკმაყოფილებას და ჰაჯის მნიშვნელობის ამქვეყნიური სურვილების ჩარჩოებში მოქცევას გამოიწვევს. ბუნებრივია ერთ სივრცეში მყოფი მილიონობით ადამიანის საჭიროებების სრულად და უნაკლოდ დაკმაყოფილება უკიდურესად რთულია. მასთან შედარებით ძალიან მცირე ჯგუფებთან მიმართებაშიც კი ხშირად არ ხერხდება ორგანიზაციული საკითხების იდეალურად წარმართვა. როგორც აქამდე არსებული გამოცდილება ცხადყოფს, ჰაჯთან დაკავშირებული ძირითადი საორგანიზაციო საკითხები საუდის არაბეთში მოგვარებულია. მგზავრობა, კვება, კომუნიკაცია, უსაფრთხოება, ჯანმრთელობის დაცვა, მსხვერპლშეწირვა და სხვა

მნიშვნელოვანი საკითხები დღითიდღე ვითარდება და ამ მხრივ მიმდინარეობს უფრო და უფრო უკეთესი სერვისის შეთავაზების გეგმაზე მუშაობა. აქვე ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ მომლოცველთა რაოდენობა ყოველწლიურად მატულობს, ხოლო ჰაჯის რიტუალისთვის განკუთვნილი დღეები შეზღუდულია, ამიტომ ყველა პრობლემის მოგვარება შეუძლებელია.

რა თქმა უნდა ჰაჯი მხოლოდ სხეულის მოგზაურობა კი არა, ამავედროულად სულის, გრძნობებისა და ფიქრის მოგზაურობაცაა. კონკრეტულ დროსა დაადგილას მისვლა, ლოცვა, ვედრება, იქაური ჰაჯრის სუნთქვა და იქაური ატმოსფეროს შეგრძნება ადამიანის რელიგიური ცხოვრების მნიშვნელოვანი მომენტებია. ჰაჯის დროს შესასრულებელი ღვთისმსახურება, ვედრება და ლოცვებია იმის მიზეზი, რომ ადამიანის სულიერი სამყარო ახალ ჰორიზონტებს იძენს. ჰაჯის დროს ხორციელდება ყველა ის მნიშვნელოვანი აქტივობები, რომლებიც ადამიანის სულიერი ცხოვრებისთვის მრავლისმეტყველია. ესენია: რწმენა, მოთმინება, ნების გამოხატვა, ნამაზი, ტავაფი, საი, ვაქფე, მოწყალება, მსხვერპლშეწირვა, ვედრება, ცრემლი, სამყაროსა და გამჩენზე ფიქრი, ადამიანებთან შეხვედრა, გაცნობა, ურთიერთდახმარება, დისციპლინა, მეგობრობა, ძმობა და სხვა. შუამავაღმა

იცოდა ჰაჯის დროს შესაძლო სირთულეების შესახებ და ჰაჯის წინ ღმერთს ევედრებოდა გაეიოლებინა: „ღმერთო, ჰაჯის შესრულება მსურს. გამიოლე და მიიღე ჩემგან“. ჰაჯის შესრულებისას არსებობს გარკვეული სირთულეები, რაც ბუნებრივია სხვა სახის ღვთისმსახურების დროს არ გვხვდება. როგორც უკვე მოგახსენეთ, მიუხედავად თანამედროვე ტექნოლოგიებისა და გადაადგილების სერვისის გაიოლებისა, ჰაჯის დროს მოსალოდნელი სირთულეების სრულად აღმოფხვრა შეუძლებელია. სად და რა მოულოდნელობა იჩენს თავს, ამას წინასწარ ვერ განვსაზღვრავთ. ასეთ დროს, ზოგჯერ ადამიანებს ნებისყოფა დალატობთ ხოლმე. ყოველწლიურად, ჰაჯის სეზონზე მსოფლიოს ყველა კუთხიდან მომლოცველები ერთ კონკრეტულ ლოკაციაში იყრიან თავს და ასეთი გრანდიოზული ხალხმრავლობა, მექაში, არაფატზე, მინაში, მუზდელიფში და მედინაში გადაადგილების შეზღუდვას იწვევს. ასეთ ხალხმრავლობაში მანევრირება იოლი არ არის. ასეთი ხალხმრავლობა განკითხვის დღის ერთგვარი ანალიგია. აწ გარდაცვლილი ნეჯიფ ფაზილ ქისაქურექი თავის მემუარებში ჰაჯის შესახებ წერდა: „არაფატი, უკუდგებანო ხეობა... ხეობა რა სიტყვაა?... არაფატი დიდი მოედანია. მთელი კაცობრიობა აქ იკრიბება, ხელებს ადაპყრობს და ღმერთს მიტევებას სთხოვს. ეს არის ერთ-

ერთი სანახაობა განკითხვის დღიდან. ეს არის ადგილი, სადაც პირველი ადამიანი და პირველი შუამავალი ღმერთს მიტევენ ბას სთხოვდა და ის შეწყალებულ იქნა. ეს არის ადგილი, სადაც წყალობის ქარიშხალი ფოთლებივით წაიღებს ცოდვებს და მორწმუნეთა ვედრება მიღებული ხდება. ეს არის ადგილი, სადაც ყველა შუამავალი, ყველა წმინდანი მზადყოფნაშია, რათა პაჯის ღვთისმსახურება შეასრულოს.“

ლოცვა, ვედრება და ცრემლი

პაჯზე წასული მომლოცველები შეიძლება განსხვავდებოდნენ ეროვნებით, კანის ფერითა და სამეტყველო ენით, მაგრამ მათი რწმენა, ღვთისმსახურება, ვედრება, მიზანი და ცრემლი ერთნაირია. დედამიწის ოთხივე მხრიდან მოსული მილიონობით მომლოცველი ერთი და იგივე „პაროლის“ წარმოთქმით ერთიანდებიან. „გვიბრძანე ღმერთო, გვიბრძანე! შენ არ გყავს მოზიარე. ბრძანე! უეჭველია, რომ შენ ყოველგვარი განდიდების, წყალობის, ყველაფრის ფლობისა და მეუფების ღირსი ხარ. შენ არ გყავს მოზიარე!“.

ვედრება, ეს არის ღმერთის სიღიადის წინაშე მსახურის უმწეობის აღიარება და მისგან წყალობისა და შემწეობის თხოვნა.

ვედრების დროს მავედრებელის მიზანია ღმერთს თავისი მდგომარეობა წარუდგინოს. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ვედრება ღმერთსა და მსახურს შორის პირდაპირი კავშირია. ეს არის უმოკლესი გზა, ღმერთთან დასაკავშირებლად. ამ თვალსაზრისით, ღვთის წინაშე, ადამიანის ფასი ვედრებითაც განისაზღვრება. შემდეგი ათეებიც ამის დასტურია:

„უთხარი: „თუ არ იქნება თქვენი ვედრებანი, რატომ მოგანიჭებთ ღირსებას ღმერთი ჩემი, როცა ის ცრუდ შერაცხეთ? უეჭველად, მალე ის (სასჯელი) გარდაუვალი შეიქნება !“ (ფურყან 77)

„და ბრძანა თქვენმა ღმერთმა: „შემევედრეთ და შევისმენ თქვენს ვედრებას. უეჭველად, რომელნიც მედიდურობას ავლენენ ჩემდამი მსახურებაში, შეველენ ჯოჯოხეთში დამცირებულნი“. (მუჰინ 60)

წმ. აიათებისა და ჰადისების მიხედვით ვედრება საკითხის, მიზნისა და შინაარსის მიხედვით ყალიბდება. შესაბამისად, ჰაჯის დროს აღსავლენი ვედრების შინაარსი ძირითადად ღმერთის ერთადერთობის დასტურს, მის განდიდებას, ქებას, მისდამი რწმენას, მისგან ბოძებული წყალობის გამო მადლიერებას, მისდამი მინდობას,

მონანიებას, მიტევების თხოვნას, შეწყნარებას და მსგავს საკითხებს შეიცავს. გარდა ამისა, ვედრების დროს ვედრების ფორმა, წესი, დრო, ადგილი და ადამიანის შინაგანი სამყაროც მნიშვნელოვანია. ჰაჯის დროს, ამ ძვირფას დროსა და ადგილას ლოცვა-ვედრება, სულიერი სიმშვიდე, გულის სიწმინდე, მღელვარება და ცრემლი სწორედ ის გამორჩეული მომენტია, რათა ღმერთთან დავახლოვდეთ. ეს შესაძლებლობა და ხელსაყრელი მომენტი რიგიანად უნდა იქნას გამოყენებული. ახლა შემოგთავაზებთ რამოდენიმე მოკლე ვედრებას იმ იმედით, რომ ისინი ჩვენში შესაბამის გრძნობებს გააღვიძებენ.

წმინდა მოგზაურობის დაწყების წინ შემდეგი ვედრების წაკითხვაა რეკომენდირებული: „ღმერთო! მხოლოდ შენ გვედრები დახმარებას და მხოლოდ შენ მოგენდობი. ღმერთო, ეს საქმე და მგზავრობა გამიიოღე. მიბოძე იმაზე მეტი წყალობა, ვიდრე გვედრები. დამიფარე ყოველგვარი ბოროტებისგან. ღმერთო მომმადლე სულიერი სიხალვათე და საქმეები გამიადვილე“. ტავაფის დროს კი, ყოველი წრის დასაწყისში შემდეგი ვედრებაა კარგი: „ღმერთო, ყოველი ნაკლოვანებისგან შორს ხარ. ყველანაირი ქება-დიდება აღლაჰისთვისაა. არ არსებობს ღმერთი გარდა აღლაჰისა. ის უდიადესია. ძღვევამოსილება მხოლოდ

და მხოლოდ ღმერთის ხელშია. ღმერთო, შენი მწამს, შენი წიგნის მწამს, შენთვის მოცემული სიტყვის ერთგული ვრჩები და შუამავლის სუნაზე მიყოლის გზით ტავაფს ვასრულებ“.

ქაბას შესასვლელის წინ ან კარების გასწვრივ რომ მივადწევთ შემდეგი ვედრება აღვავლინოთ. „ღმერთო, ეს შენი სახლია. ჰარემი, შენი ნაკრძალია. უსაფრთხოება, შენი დადგენილი უსაფრთხოებაა. ეს არის ადგილი მათთვის, ვინც ჯოჯოხეთის ცეცხლისგან შენ მოგეკედლება“. ზემოთხსენებულს წყაროს დაღვევისას სასურველია შემდეგი ვედრების წაკითხვა: „ღმერთო, გთხოვ სასარგებლო ცოდნა და მრავალი სარჩო მიწყალობე და ყოველგვარი დარდისა და ავადმყოფობისგან გადამარჩინე“.

ეს ლოცვები მხოლოდ რამოდენიმე მათგანია მათ შორის, რომლებიც ტავაფის დროს, არაფატზე, საფასა და მერვეზე, მუზდელიფში, მინაში, მედინაში და გზებზე უნდა წავიკითხოთ. მათი კითხვისას თუ სწორი დროისა და ადგილის თანხვედრას გავითვალისწინებთ უფრო მეტ მნიშვნელობას შეიძენენ. ამ დროს გულები რბილდება, სულიერი სამყარო იხსნება, ცრემლი იწყებს დინებას და ბოლოს ცოდვებიც მოგვეტევა. ჰაჯი, ეს არის ღვთისმსახურება,

რომლის დროსაც ამ წმინდა ადგილებში მონანიება, ვედრება, წყალობა, მიტევება, ცხონება და ცრემლი ერთად იყრის თავს. შუამავალი მათ შესახებ, ვინც წესისამებრ შეასრულებდა ჰაჯს, ბრძანებდა: „ვინც ღვთის გულისათვის მოილოცავს და ცუდი სიტყვისა და ქცევისგან (ღმერთის კმაყოფილებასთან შეუსაბამო) თავს შეიკავებს, (გარდა სხვათა უფლებების დარღვევისა) ყველა ცოდვა მიეტევა და ჰაჯიდან როგორც ახალშობილი, ისე დაბრუნდება“.

გარდა ამისა, შუამავალი ბრძანებდა: „ღვთის გზეზე მიღებული ჰაჯის ჯილდო სამოთხეა.“ (მუსლიმ, ჰაჯ 437, 1, 983)

ჰაჯის დასასრული და დაბრუნება

განსაკუთრებით სამწუხაროა ჰაჯის დასასრულს მიახლოებული დღეები. მომლოცველი უკვე შეჩვეულია ამ წმინდა ადგილებს. მესჯიდი ჰარამის, ქააბას, ტავაფისა და მესჯიდი ნებევისგან განშორება არც ისე იოლია. ამ დროს ადამიანს უკან დაბრუნების გამბედაობას ისევ ცრემლი და ვედრება სძენს. და რა თქმა უნდა არის იედიც... ხელახლა დაბრუნებისა და ამ ადგილების ხელახლა ხილვის სურვილი. არ

უნდა დაგვაავიწყდეს, რომ ყველა დასაწყისის, ყველა მოგზაურობის დასასრული არსებობს. ბუნებრივია ამ წმინდა მოგზაურობასაც აქვს თავის დასასრული. ყველაზე დიდი ნუგეში აქ ნახული, განცდილი და მოპოვებული მადლია. აქ მოპოვებული რამ, იქნებ ცხოვრებაში ყველაზე ფასეული რამაა.

გამომდინარე აქედან, ამ ძვირფასი მოვალეობის შესრულებით მიღებული კმაყოფილების განცდისას არ უნდა დაგვაავიწყდეს, რომ ამ ღირებულებებს მოფრთხილება და დაცვა უნდა. შესაბამისად არ უნდა დაგვაავიწყდეს პასუხისმგებლობაც. დაუშვებელია მორწმუნემ თქვას, მე ჩემი მოვალეობა უკვე მოვიხადეო და აღარაფერი გააკეთოს. მორწმუნემ შრომა და მომსახურება არ უნდა შეწყვიტოს. უფრო მეტიც, ჰაჯი მისი ცხოვრების ახალი წელთაღრიცხვის საწყისი უნდა გახდეს. ასევე სასურველია ისეთ საქმიანობას მიანიჭოს უპირატესობა, რაც საზოგადოებას წარმატებას, სარგებელს და სოციალურ თუ კულტურულ წინსვლას შეუწყობს ხელს. ჰაჯად წოდებული ადამიანი საზოგადოებრივ ცხოვრებაში მშვიდობის, კეთილდღეობისა და უსაფრთხოების დამკვიდრებისთვის უნდა იღწვოდეს. მის სანახავად მოსულ ნათესავეებს, მეგობრებსა თუ ახლობლებს ჰაჯის შესახებ დაუზარებლად უნდა მოუყვეს და შთაბეჭდი-

ღებები ღამაში ფორმით გაუზიაროს. რა ბედნიერია ყველა ის მომლოცველი, რომელთა რწმენა, გული და ფიქრი უკეთესი ხდება, ვიდრე ჰაჯად წასვლამდე იყო. რა ბედნიერნი არიან ისინი, ვინც ჰაჯის სულიერი აღზრდის წრთენა და იქაური ატმოსფეროდან თავისი წილი მიიღო.

muslim georgia

გადარჩენის მიზეზი

პროფ. დოქ. რამაზან ალთინთაშ

ღმერთის ღწმენას რომ მივადწიოთ რა თქმა უნდა ღმერთის ნებაა საჭირო. თუმცა ღვთიური ნება, როგორც ძალდატანება, ისე არ უნდა წარმოვიდგინოთ. ამ მხრივ ადამიანის მცდელობა და მომდომება დიდი მნიშვნელობის მატარებელია. ადამიანს ბოძებული აქვს თავისუფალი ნება, რომლის საშუალებითაც შეუძლია ირწმუნოს ან უარყოს. თუმცა, ბუნებრივია ეს პროცესი ღმერთის ნების ფარგლებს გარეთ ვერ განხორციელდება, მაგრამ ღვთიური სიბრძნე ადამიანის თავისუფალ ნებას კი არ ხელყოფს, არამედ ხელს შეუწყობს და განხორციელებას უზრუნველყოფს. ტრადიციული ისლამური გაგებით ადამიანი რამეს მოისურვებს, მოიწადინებს და ღმერთი მას გააჩენს. ასეა სწორ გზაზე დადგომის საქმეც. ადამიანი მოისურვებს და ღმერთი სწორ გზაზე დააყენებს, რადგან ის სწორ გზაზე დამდგენია. ღმერთმა ადამიანს რამოდენიმე გზა და საშუალება აჩვენა, რათა ადამიანს სწორ

გზაზე დადგომა მოეხერხებინა. ამ მხრივ უპირველესი ყურანია, შემდეგ შუამავლები, სწავლულები და სხვა და ამ ყველაფერთან ერთად ქააბაც ერთ-ერთი იმ საშუალებათაგანია, რომელიც ადამიანს გადარჩენასა და სწორ გზაზე დადგომაში დაეხმარება. ქააბა არის ღმერთის ერთობისა და სიდიადის ერთგვარი ნიშანი და ის ამავედროულად ჭეშმარიტი ღვთისმსახურებისთვის დედამიწაზე აგებული პირველი სალოცავია.

1 ყურანის მიხედვით ქააბას სულიერი ფასეულობა და მიზიდულობა განპირობებულია რამოდენიმე მიზეზით და მათგან ერთ-ერთი მაიდეს სურას 97-ე აიათშია ნაბრძანები: „ადამიანთა არსებობისთვის დაადგინა“) ასევე ყურანში ნაბრძანებია რომ ყოველ ადამიანს თუ ხალხს გააჩნია მიმართულება, საითაც მიისწრაფვის. ქააბა არის მუსლიმების ღოცვის მიმართულება, საითაც ისინი მიისწრაფვიან როგორც ფუზუკურად, ისე სულიერადაც. ქააბას გადატანითი მნიშვნელობით ღმერთის სახლს უწოდებენ და ის ამავედროულად ის არის წმინდა ადგილი, რომელიც მთელი მსოფლიოს მუსლიმებისათვის უდიდესი მნიშვნელობის მქონეა. ის წმინდა ადგილია, როგორც ფიზიკური თვალსაზრისით, ისე სულიერადაც. ყურანში ნაბრძანებია: „მათი მსხვერპლად შეწირვის ადგილია უპირველესი სახლი!“ (პაჯ 33)

მეორეს მხრივ ქააბა არის ადგილი, სადაც ჩადიან ჰაჯისა და უმრეს შესრულების მსურველები და მრავალი პიროვნული თუ სოციალური სარგებელის მიღებას ახერხებენ. ამდენად ის არის ბარაქისა და ასევე სულიერი გადარჩენის წყარო. ეს ყველაფერი ნაბრძანებია ალი იმრანის სურას 96-ე აიათში: „უეჭველად, სამყაროსადმი ბარაქად და ჭეშმარიტ გზაზე დასადგინებლად უპირველესი სახლი (სამლოცველო) სწორედ, რომ ბექაში (მექაში), იქნა აღმართული ხალხთათვის.

ქააბა ისლამამდე და ისლამის შემდეგაც ყოველთვის ინარჩუნებდა და ინარჩუნებს ეკონომიკური და სულიერი ცენტრის ადგილს. საკითხის ამ თვალსაზრისით განხილვისას ცხადი ხდება, რომ ქააბას ეს თვისება, მისი ბარაქიანობა მართლაც დაცულია და შესაბამისად სულიერი სიმდიდრის გვერდით მატერიალური დოვლათის მომტან ადგილადაც შეგვიძლია მივიჩნიოთ. ასეთი ხალხმრავალი ადგილიდან სარგებელს შოულობენ როგორც მუსლიმები, ისე არამუსლიმებიც. აქ ხდება იმპორტ-ექსპორტის დიდი ბრუნვა.

ასევე ალი იმრანის სურას 97-ე აიათში ნაბრძანებია, რომ ქააბა აშენებულია „ჭეშმარიტ გზაზე დასადგინებლად“. შესაბამი-

სად, ეს არის ადგილი რომელიც მთელი ისლამური სამყაროს ღოცვის მიმართულებას წარმოადგენს და ამ გაგებით ის ღმერთთან მისაყვან ადგილად ითვლება. ქააბა სამყაროსთვის გადარჩენის მიმართულებაა. ამის შემდეგი დასტური ისაა, რომ ყველაზე უსაფრთხო თავშესაფარია. სწორ გზაზე დგომისა და სულიერების ამადლებისათვის უსაფრთხოება მნიშვნელოვანი ფაქტორია. იქ ჩასული მორწმუნე ქააბას საშუალებით დიდ ცვლილებებს განიცდის. ეს ცვლილებები მომლოცველთა ყოველდღიურ ცხოვრებაზე მოქმედებს და შესაბამისად დედამიწის ყველა კუთხეში და ყველა სფეროში ვრცელდება.

როგორც მოგახსენეთ, ისლამის მიხედვით ჰაჯისა და უმრეს შესასრულებლად მომლოცველები მექაში ჩადიან. მსოფლიოს ყველა კუთხიდან მოსული მომლოცველების ეს უზარმაზარი თავყრილობა ისლამის უნივერსალური ძმობის გამოფენაა და მექა საამისოდ საუკეთესო პლატფორმას წარმოადგენს. ამრიგად, აქ ჩამოსული მომლოცველების გულსა და გონებაში ჩასახლდება ისლამის უნივერსალური მცნებები და აზრს დაკარგავს უმეცრების ხანის გადმონაშთი წესები, ცრურწმენები, კლასობრივი თუ რასობრივი განსხვავებულობა, ეთნიკური და გვაროვნული პრივილეგიები და სხვა. ამ წარმატალი, მატერი-

აღური უპირატესობების მაგივრად ყველა მორწმუნეს სწამს, რომ უპირატესობა მხოლოდ და მხოლოდ ღვთისმოშიშობაშია. ცნობილი ამერიკელი მწერალი მალკოლმ იქსი, რომელიც ცხოვრების რაღაც პერიოდში შავკანიანობის გამო ჩაგვრას განიცდიდა და ამის გამო თეთრკანიანებზე ძალიან გაბრაზებული იყო, თავისივე სახელობის წიგნში წერს:

„ჰაჯზე წასვლამ ჩემი მსოფლმხედველობა საკმაოდ გააფართოვა. ამ მოგზაურობამ ჩემს სულში ისლამის ახლებური გაგება აღმოაცენა. ამ წმინდა მიწაზე გატარებულმა ორმა კვირამ უფრო მეტი რამ მანახა, ვიდრე ამერიკაში გატარებულმა 39-მა წელმა. მე აქ გავიცანი ყველა ხალხი თავიანთი კანის ფერით. მე აქ დავინახე, როგორია სრული თანასწორობა და ძმობა. მე აქ გავიგე, რომ არც თეთრკანიანების ერთი ხელის მოსმით წაშლა და ერთმანებრად მიჩნევაა სწორი დამოკიდებულება. ჰაჯის ეს სულირება, ეს მრავალფეროვნება რომ მთელ მსოფლიოში საკმარისად გავრცელდეს, ისლამის მიმდევართა რაოდენობა ორჯერ და სამჯერ გაიზრდება.“

როგორც ვხედავთ, ამერიკელი მუსლიმის ეს დამოკიდებულება ცხადად აჩვენებს, რომ ქააბა სწორი გზის პოვნის უნიკალური საშუალებაა.

შედეგად ჩანს, რომ ქააბა ნამდვილი თავისუფლების სიმბოლოა. ამ თვალსაზრისით მის ამ მნიშვნელოვან მხარესთან ერთად, ისიც ცხადია, რომ ქააბა ადამიანისთვის ადამიანობის გამოხატულების საუკეთესო ადგილია. ქააბა და მის ირგვლივ არსებული ტერიტორია მათ უკან თავიანთ მნიშვნელობას საუკეთესოდ წარმოაჩენს. ადამიანი სწორედ იქ ყოფნისას გააცნობიერებს ღმერთის სიდიადეს და ასევე გაითავისებს რწმენის სიძლიერესა და ნამდვილი თავისუფლების ფასს. ამრიგად კიდევ ერთხელ უნდა დავფიქრდეთ ქააბას და მესჯიდი ჰარამის ამ მნიშვნელოვან ფუნქციაზე, რაც მდგომარეობს იმაში, რომ ის მთელი ისლამური სამყაროს გულია. დედამიწაზე შიმშილის, უბედურებისა და კაცისმკვლელი ომების ეპოქაში მხოლოდ ქააბას ეს უხმაურო დამოძღვრა და გზის ჩვენება მოიტანს რეალურ მშვიდობას. ჩვენ, ყველა მუსლიმი ღოცვის დროს ქააბას მიმართულებით ვდგებით და ეს დგომა მხოლოდ ფიზიკური დგომით არ უნდა შემოიფარგლოს. საჭიროა მთელი ჩვენი არსებითა და მსოფლმხედველობით დავდგეთ ქააბას მიმართულებით. სწორედ ამ დროს ქააბა გახდება რეალური გზის მაჩვენებელი მთელი კაცობრიობისთვის.

ჰაჯის სულიერი მხარე

ესმა საინ

ღვთისმსახურება თავისი არსისა და მიზნის მიხედვით მსახურის მიერ გამჩენის სიდიადის წინაშე თავისი უმწეობის წარმოჩენასა და დადასტურებას გამოხატავს. ეს არის გამოხატულება ამ უკიდურეს საძიაროში ადამიანის ადგილისა და დამოკიდებულებისა. ადამიანის ეს სულიერი მდგომარეობა გამჩენთან პირდაპირი კომუნიკაციაა და ის ადამიანის ბედნიერებას, საკუთარი თავის შეცნობას, საზოგადოებასთან თანაცხოვრების სწავლას და საბოლოო ჯამში საზოგადოებრივ ცხოვრებაში კეთილდღეობისა და მშვიდობის უზრუნველყოფას ემსახურება.

ჰაჯი ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ღვთისმსახურებაა და ისლამის ძირითადი ხუთი საფუძვლიდან ერთ-ერთს წარმოადგენს. ჰაჯი, როგორც ღვთისმსახურება პირით მეცხრე წელს გახდა სავალდებულო. ჰაჯის, როგორც ღვთისმსახურების ვალდებულება

ბულება დადასტურებულია წმინდა ყურანითა და სუნას მოძღვრებით. ყურანში, კერძოდ ალი იმრანის სურას 97-ე აიათში ნაბრძანებია შემდეგი: „იქაა ცხადი სასწაულები, სადგომი იბრაჰიმის. და იქ ვინც შევა, დაცულია. ალლაჰი ავალდებულებს ადამიანს, ვისაც ძალა შესწევს, გაემგზავროს და მოინახულოს ეს სახლი. და ვინც უარყო, უეჭველად, ალლაჰი მდიდარია სამყაროებსა ზედა.“

შუამავალიც ჰაჯის მნიშვნელობას განმარტავდა და ჰაჯის შესრულებისას საჭირო რიტუალებს თავად აჩვენებდა მიმდევრებს.

ჰაჯის, როგორც ღვთისმსახურების ძირითადი ელემენტები და მისი სულიერი მნიშვნელობა შემდეგნაირად შეიძლება ჩამოვაყალიბოთ: იპრამშ შესვლა განკიტხვის დრის სიმბოლოა, როცა მომლოცველი მთელი თავისი არსებით ქედს იდრეკს ღვთის წინაშე და ამქვეყნიურ ყოველგვარს სიამეს შორდება. ეს არის ადამიანის გაჩენის საწყისთან დაბრუნების გამოსატულება.

თეთრი იპრამით შემოსვა სუდარის სიმბოლოა. ეს არის ნიშანი სიკვდილამდე სიკვდილისა. თეთრ სუდარაში ჩაცმული მომლოცველების ზღვა ერთის მხრივ თავის

ნასწორობის გამოხატულება, ხოლო მეორეს მხრივ განკითხვის დღის იმიტაციაა. თითქოს ადამიანი ისეთივე სუფთა და განწმენდილი წარსდგება ღმერთის წინაშე, როგორც თავიდან დედამიწას მოველინა.

იჭრამი ამქვეყნიური დამოკიდებულებებისგან თავის დაღწევის სიმბოლოა. იჭრამში ყოფნისას ყველა ის სიტყვა და ქმედება აკრძალულია, რომლებიც საზოგადოებრივ სიმშვიდეს და ერთანობას საფრთხეს უქმნის. ასევე აკრძალულია ყველა ის ქმედება, რაც ამქვეყნიურ სურვილებსა და გამორჩენას აღვიძებს.

არაფატიზე დგომა განკითხვის დღეს ერთად შეკრებილი და განკითხვის მოლოდინში მყოფი ადამიანების სიმბოლოა. ეს პროცესი ადამიანებს განკითხვის დღესა და ღმერთის წინაშე წარდგომის მომენტს ასხენებს. ჰაჯზე მისული მომლოცველების მიზანი ღმერთთან დაახლოებაა.

არაფატიზე დგომით მომლოცველი თავისი გაჩენის არსს ჩასწვდება და განკითხვის პროცესს წარმოიდგენს. ასეა, როცა ადამიანი ნამაზის ლოცვისას ფეხზე დგას და ადასტურებს, რომ განკითხვის დღის მეუფე მხოლოდ და მხოლოდ დიადი

გამცენია. მევლანას გადმოცემით ნამაზზე მდგომი მლოცველები ასე მწკრივებად მდგარ, განკითხვის მომლოდინე სულებს წარმოადგენს. იმ დღეს ყოველ ადამიანს ჰკითხავენ, თუ სად დახარჯა სიცოცხლე, მისი ნამოქმედარი რა არის, როგორ იცხოვრა...

ფეხზე მდგომი მლოცველი თითქოს ამ შეკითხვების სიმძიმეს ვერ უძლებს და ქედს იხრის, მერე ძირს ემხოება და სეჯდეს ასრულებს. ადამიანი დღეში ხუთჯერ განიცდის განკითხვის სიმძიმეს და არაფატიხეც ამ სულიერ ზეამაღლებას გრძნობს.

ამის შემდეგ თელბიეს პროცესი იწყება, რომლის დროსაც მომლოცველები გამჩენის სიდიადესა და ყოვლადძლიერებას ლოცვებით წარმოთქვამენ, ქააბასთან მიდიან და მრავალგზის ტავაფით თაყვანისცემას გამოხატავენ.

თელბიეს დროს მომლოცველი ვედრებას ადავლენს. ღმერთო, მიხმე და მთელი ჩემი არსებით გეახელი. შენი ბრძანება უზენაესია. მოვედი შენს წინაშე სწორუპოვარო. დიდება შენდა. შენ არ გაგაჩნია ტოლი და სწორი.

ჯუნეიდი ბაღდადი თავის მოსწავლეს ასე მოძღვრავდა: „თელბიეს დროს თუ

გამხენისგან შენი ვედრების პასუხი ვერ მიიღე, თელბიე არ შეგისრულებია.“

ტავაფი სამყაროსა და სიცოცხლის არსს, ღვთისადმი სრულ მინდობასა და თაყვანისცემის სიმბოლოა. ეს არის ერთი ღმერთის რწმენის დადასტურება და ღვთისადმი თაყვანისცემის გამოხატულება.

ზოგიერთი დიდი სწავლული ჰაჯად ყოფნას შემდეგნაირად აღწერს: „როდესაც პირველად წავედი ჰაჯზე ქააბა დავინახე, ხოლო ქააბას პატრონი -ვერა. როდესაც მეორედ წავედი ჰაჯზე დავინახე როგორც ქააბა, ისე მისი პატრონიც, ხოლო მესამედ როცა წავედი მხოლოდ ქააბას პატრონი დავინახე“. ყველა ღვთისმსახურების და ასევე ჰაჯის მიზანი დიადი ღმერთის ნების, კმაყოფილებისა და სიდიადის დანახვაა.

როგორც პლანეტები ტრიალებენ მზის გარშემო და ამით ღვთისადმი თაყვანისცემას გამოხატავენ, ასეა ტავაფის დროსაც, როდესაც მომლოცველები ქააბას ირგვლივ ტრიალებენ. მომლოცველი ამ დროს მთელ სამყაროსთან ერთად ღვთისადმი თაყვანისცემის პროცესშია ჩართული.

ჯუნეიდი ბაღდადი თავის მოწაფეს არიგებდა, რომ თუ მსხვერპლის შეწირვი-

სას არ იფიქრებდა, რომ ამით საკუთარ სურვილებსა და ცდუნებებს კლავდა, ისე მსხვერპლი არ იყო შეწირული. შესაბამისად ჰაჯობის დროს მსხვერპლის შეწირვა საკუთარი ეგოიზმისა და ამპარტავნების შეწირვად უნდა გვესმოდეს და ამრიგად ამ რიტუალის სულიერი ფასეულობებისგან მაქსიმალურად უნდა ვისარგებლოთ.

ამრიგად ჰაჯის დროს მსხვერპლის შეწირვის დროს საკუთარ ცდუნებებს და ცოდვებისკენ მიდრეკილებებს ვკლავთ.

მეგლანა ამბობდა, რომ ადამიანი, რომელიც ნამაზს იწყებს ფრაზით „ალლაჰუ ექბერ“, ეს ნიშნავს: „ღმერთო, ჩვენ შეწირულნი ვართ შენდამი“. მსხვერპლის შეწირვისასაც „ალლაჰუ ექბერ“ -უნდა წარმოვთქვათ.

ჰაჯი და ნამაზი ორი ყველაზე ეფექტური იარაღია ადამიანის ცდუნებების წინააღმდეგ. ამ დროს ადამიანის სურვილებსა და ცდუნებებს უზენაესი ღმერთის წინაშე მსხვერპლად ვწირავთ.

ჰაჯობის დროს ეშმაკის ჩაქოლვის რიტუალიც ადამიანის ბუნებაში არსებული ცოდვისკენ მიდრეკილებებისა და ცდუნებების წინააღმდეგ ბრძოლის სიმბოლოა.

ამით ადამიანი სიმბოლურად ცდილობს საკუთარი ნება წინ წამოსწიოს და ეშმაკის ზეგავლენებისგან თავი დაიცვას. ყოველი ქვის სროლისას ადამიანი საკუთარ თავში არსებულ უარყოფით მიდრეკილებებსა და სურვილებს ებრძვის და ცდილობს დათრგუნოს.

ჯუნეიდი ბაღდადი ამ რიტუალის შესახებ თავის მოსწავლეს ასე მოძღვრავდა: „ქვების სროლისას თუ საკუთარი ცდუნებების ჩაქოლვა ვერ იგრძენი, ეშმაკის ჩაქოლვა არ შეგისრულებია“.

წმინდა ადგილების მოლოცვა ყოველი ადამიანისთვის მნიშვნელოვანია იმ თვალსაზრისით, რომ ადამიანი ამ დროს რწმენის საწყისებთან კავშირს განაახლებს. ყოველი მუსლიმისთვის მექას მოლოცვა განსაკუთრებული მოვლენაა, რადგან ის შეძლებს თვალწინ გააცოცხლოს შუამავლისა და მისი მეგობრების ბრძოლა ისლამის გავრცელებისთვის. ეს ნოსტალგიური რწმენა მომლოცველს უფრო მძაფრ დინამიკას უვითარებს და განსაკუთრებული მგრძობელობით ადავსებს.

დიჰლევის მიხედვით ადამიანის სულიერების განწმენდის ერთ-ერთი გზა დიდ მორწმუნეთა მიმართ პატივისცემა და

წმინდა ადგილების მოლოცვაა. ასეთ ადგილებში ყოფნისას ადამიანს განსაკუთრებული სულიერი მდგომარეობა ექმნება.

მაგალითად, შუამავალ იბრაჰიმის სამყოფელში ყოფნისას, მორწმუნე გრძნობს შუამავლის გამორჩეულ თვისებებს: ღვთისადმი აბსოლუტურ მინდობას, ღვთისმორჩილებსა და მაღალ ზნეობას.

იბრაჰიმი იყო შუამავალი, რომელიც მომავალი თაობებისთვის ღოცულობდა და ღმერთს ევედრებოდა: „ღმერთო ჩვენო! და მოაფლინე მათში შუამავალი მათივე წიადიდან, რომელიც წაუკითხავს მათ შენს აიათებს, ასწავლის მათ წიგნს და სიბრძნეს, განწმენდს მათ. უეჭველად, შენა ხარ ძღვევამოსილი, ბრძენი! (ბაყარა 129)

ჰაჯის დროს ერთ-ერთი რიტუალი „საი“-ა. ეს არის სიმბოლო ღვთის წყალობისთვის გარჯისა, როდესაც მორწმუნე მისთვის სასიამოვნო ჩვევებზე უარს ამბობს, სიამოვნებას თმობს და ამას გარკვეულ საზღვრებს შორის სირბილით გამოხატავს. საი სოცოხლის სიმბოლოა, ძიების, მცდელობის, მისწრაფებისა და გარჯის.

როდესაც მომლოცველი საფასა და მერვეს გორაკებს შორის დარბის, ის ამ დროს

მაგნე მიდრეკილებებს გაურბის, რომლებიც ღმერთს აშორებენ.

საფასა და მერვეს გორაკებს შორის სირბილი ღმერთის გარდა ყველა და ყველაფრისგან გაქცევას გამოხატავს. საი არის მცდელობა, გარჯა საიმისოდ, რომ ღმერთის კმაყოფილებას მივალწიოთ.

ჰაჯზე მყოფი მომლოცველისთვის საის რიტუალის შესრულება სულიერი ჭკუყისგან განთავისუფლების სიმბოლოა. ეს არის ცდუნებებისგან, ცოდვებისგან გაქცევის გამოხატვა.

ღმერთის რჩეული ადამიანები თავიანთ გულებში არსებულ შურს, ბოღმას, სიძულვილს, მრისხანებას, ვნებას, ამპარტავნებას და სხვა მსგავს ნეგატიურ გრძნობებს განდეზნიან. ისინი სხვათა განაწყენებას და გულის ტკენას უკიდურესად ერიდებიან. გამომდინარე აქედან, ქააბას მოლოცვის მიზანი ზნეობრივი განწმენდა, საკუთარი სულიერების განმტკიცება, სულიერად აღზრდა და ცდუნებებისგან გათავისუფლებაა, რის შედეგადაც ღვთისადმი სიახლოვეს ვიგრძნობთ. ღმერთი ასეთი ადამიანის გულშია.

და ბოლოს, ჰაჯი საკმაოდ ხანგრძლივი მგზავრობა და რთულად შესასრულებელი

ღეთისმსახურებაა. გამომდინარე აქედან მისი შესრულება დიდ მონდომებას მოითხოვს. შესაბამისად მისი შესრულებით მორწმუნეს ყველა ცოდვა მიეტივება, გარდა სხვა ადამიანების უფლებების დაღვევისა და ისეთივე განწმენდილი დაბრუნდება, როგორც ახალშობილი.

muslim georgia

ვედროება, ვედროება... ჰაჯი

აბდურრაჰმან აქბაშ

ჰაჯი -ღმერთისკენ და მის მიერვე მოტანილი მიზნებისკენ სვლა...სულიერად და ხორციელად მისკენ ლტოლვა... დიადი ღმერთის სტუმრად ყოფნა... იმ მომლოცველთა თანამგზავრობა, რომელთა ვედრებაც მიიღება... სულიერების უსაზღვრო წყალობისგან საკუთარი წილის მიღებაა.

ეს არის მომენტი, როდესაც მონა თავისი გამჩენისკენ მიიღტვის და მის წინაშე წასდგება. ეს არის ერთ-ერთი ყველაზე ლამაზი საშუალება იმისა, რომ მსახურმა თავისი გამჩენის წინაშე წარსდგეს და მისი უსაზღვრო წყალობითა და მიმტვევებლობით ისარგებლოს. ეს მოგზაურობა ვედრებითა და მუდართაა სავსე.

ჰაჯის დროს მოსალოცი ყოველი ადგილი ისეთი თვისებითაა დაჯილდოვებული, სადაც მომლოცველთა მონანიება შეიწყნარება. ყველაფერი, რაც მსახურს სურს

დიადი ღმერთისგან, აქ ევედრება და ზე-
აპყრობილი ხელები უაპსუხოდ არ რჩება.

ამ მოგზაურობის დასაწყისშივე მსახუ-
რი სრულად მიეკედლება გამჩენს, რათა ჰა-
ჯის რიგიანად შესრულება შეძლოს. მომ-
ლოცველმა ყველა და ყველაფერი თავის
ჭეშმარიტ მფლობელს უნდა მიაბაროს და
ამ უდიდესი ნდობისა და თავშესაფარის
პირობებში ჰაჯისთვის მოგზაურობა დაიწ-
ყოს.

უპირველეს ყოვლისა მორწმუნე დიადი
ღმერთის სახელს ახსენებს და ტრანს-
პორტში ჯდება. მომლოცველი ღმერთ
ევედრება გაუადვილოს მგზავრობა და
გზაზე მოსალოდნელი შესაძლო დაბრკო-
ლებებისგან დაიცვას და ამასთანავე და-
იფაროს მისი ოჯახი. მორწმუნეს სურს
მთელი გზის განმავლობაში სიკეთითა და
სათნოებით მოქმედებდეს და ასრულებდეს
ღვთისმსახურებას.

იპრამში შესვლისას მომლოცველი სის-
ტემატიურად იმეორებს შესაბამის ლოც-
ვებს და დაცულ ტერიტორიაზე ისე გადა-
ადგილდება. მომლოცველს სურს, რომ რაც
შეიძლება მალე მოინანიოს ცოდვები და
თავი დაადწიოს ეშმაკისეულ ხაფანგებს.

ტავაფის დაწყებამდე მომლოცველები ადასტურებენ, რომ ისინი მიცემული პირობის ერთგულნი რჩებიან და ვედრებაში გამოხატავენ ღმერთის სიღიადესა და ძლევამოსილებას.

ტავაფი ღვთისადმი აბსოლუტური მიკედლებით იწყება. არამარტო საკუთარი თავის, არამედ მომავალი თაობების სიკეთისათვის ღიად ღმერთს მივეკედლებით. ვედრება და მონანიება, ცოდნის შექენა, სულიერი სიხალვათე და ყოველგვარი სათნოებისკენ სწრაფვა მომლოცველის თანმდევი სურვილია.

ჰაჯის დროს მომლოცველის სურვილია გათავისუფლდეს ყოველგვარი ეჭვების, ურწმუნოების, თვალთმაქცობის, უსამართლობისა და ზნედაცემულობისაგან და ღმერთს ევედრება, რომ მუსლიმად გარდაცვალებისა და სამოთხეში დამკვიდრების წყალობა მოჰმადლოს.

ტავაფის შემდეგ ვედრება იწყება და შემდეგ ნამაზი სრულდება. მომლოცველი ღმერთს მოთმინებას ევედრება და ასევე სთხოვს, რომ მჩაგვრელთა და ურწმუნოთა ზეწოლისგან გადაარჩინოს ყველა მუსლიმი. ამის შემდეგ საი სრულდება და ისევ და ისევ ვედრებით გრძელდება.

ბოლოს არაფატიზე მიდიან, სადაც ვედრების გვირგვინია. ვედრების გულწრფელობა აქ უკიდურესად მატულობს. აქ ვედრება ცრემლებითაა გაჯერებული.

ეს დღე მიტევების დღეა, მაგრამ მორწმუნის პასუხისმგებლობა იმატებს და ღვთისადმი მიცემული პირობა განახლდება. შემდეგ მინაში, ეშმაკის ჩაქოლვის რიტუალი სრულდება. ეს არის ყოველგვარი მავნებლობისა და ცოდვებისკენ მიდრეკილებების განდევნის გამოხატულება. მსხვერპლშეწირვა კი იმის დასტურია, რომ ღვთის სიყვარული ყველა სხვა სიყვარულზე დიდია.

ვედრება სახლში დაბრუნებამდე გრძელდება. ამ წმინდა ადგილებში აღვლენილი ვედრების შედეგად მომლოცველებს იმედი აქვთ, რომ შუამავლის მიერ გადმოცემული სასიხარულო დაპირება შესრულდება: „ვინც ღვთის გულისათვის ჰაჯს შეასრულებს და ცუდი სიტყვისა და საქმისგან თავს შეიკავებს, სახლში ისეთვე განწმენდილი დაბრუნდება, როგორც ახალშობილი“.

ღმერთო, ამ ძვირფას დროს აღვლენილი და აღსავლენი ყოველი ვედრება მიიღე და მთელ ღედამიწაზე მშვიდობა და კეთილდღეობა დაამკვიდრე.

ჰაჯის სხვა განზომილება და წინაპართა სიყვითე

დოქ. ომერ ილმაზ

ჰაჯი, როგორც ღვთისმსახურება ისლამის ხუთი საფუძველიდან ერთ-ერთია და ის კონკრეტულ დროსა და ადგილას სრულდება. მორწმუნენი ვალდებულნი არიან შესაძლებლობის მიხედვით ცხოვრების მანძილზე ერთხელ მაინც შეასრულონ ჰაჯი. როგორც ყველა ღვთისმსახურებას, ჰაჯსაც გააჩნია თავისი დებულებები და წესები, როგორცაა ფარზი, ვაჯიბი, სუნნეთი და ა.შ. სხვა ღვთისმსახურებისგან განსხვავებით ჰაჯს გააჩნია მეტი სიმბოლური რიტუალები და უფრო სიდრმისეულ დაკვირვებას საჭიროებს. ჰაჯის შესრულებისას საჭირო ყველა რიტუალის და პირობის შესრულებისას აუცილებელია მის სულსა და არსს ჩავწვდეთ. შესაბამისად ჰაჯისგან მეტი სარგებელი რომ ვნახოთ ყოველი რიტუალის სიღმეებში უნდა ჩავწვდეთ.

„ის არის მასპინძელი (ქააბა, ღმერთის სახლი) და ჩვენ მისი სტუმრები ვართ (ღუიუფურრაჰმან)

ყურანში ჰაჯი 55 ადგილზეა ნახსენები. ჰაჯის სურას 27 აიათში მითითებულია, რომ ქაბას მოლოცვისკენ შუამავალი იბრაჰიმი მოგვიწოდებს.

ჰაჯზე წასასვლელად შესაძლებლობისა და საშუალების ქონა დიდ წყალობად მიიჩნევა. შუამავალი ჰაჯად მიმავალ მომლოცველებს ღმერთთან მიმავალ ელჩებს ადარებდა.

ჰაჯი მთელი სულითა და გულით უნდა შესრულდეს. ჰაჯის მოყოლა, ან აღწერა შეუძლებელია, ის თავად უნდა გამოსცადო და იგრძნოს. პირას მთაზე ყურანის ზემოვლინება, სევრას გამოქვაბულიდან ჰიჯრის დაწყება, არაფატზე გამოსამშვიდობებელი ქადაგების დედააზრი, ქუბაში შუამავალთან შეხვედრის მრეღვარება ხელახლა უნდა ვიგრძნოთ.

ჰაჯი მატერიალური სამყაროდან მეტაფიზიკურ სამყაროში მოგზაურობა უნდა იყოს. ამიტომაც, რომ ამ წმინდა ადგილებში მყოფი მომლოცველი ამქვეყნიურ სიტყვასა და საქმეს ნაკლებ დროს უნდა უთმობდეს და ძირითადად ღმერთზე, სამყაროზე ფიქრით უნდა იყოს დაკავებული. თუ კი მომლოცველი ასე მოიქცევა უსასრულობიდან მომდინარე ხმას გაიგონებს და იგრძნობს.

ჰაჯზე მყოფი მომლოცველის ძირითადი მიზანი არა სახლის, არამედ სახლის პატრონის დანახვაა. ამ სფეროში განსაწავლული ხალხი ამბობდა, რომ პირველ ჯერზე მათ შეძლევს სახლის დანახვა, მეორე ჯერზე მათ დაინახეს სახლიც და მისი პატრონიც, ხოლო მესამე ჯერზე მათ მხოლოდ სახლის პატრონის დანახვა შეძლევს.

ჰაჯი, როგორც ხშირად ამბობენ, ეს არის ერთ-ერთი ამ მხრივ გამორჩეული ღვთისმსახურება, რომლის დროსაც ღმერთსა და ადამიანს შორის პირდაპირი კავშირია. როდესაც მისი სახლის ირგვლივ ტავაფს ასრულებ, ყველაზე გულწრფელი სიტყვებით ევედრები და ყველა ჩადენილ ცოდვას მის წინაშე აღიარებ. აქ ნალოცი ერთი მუხლი ნამაზი სხვაგან ნალოც ათას მუხლ ნამაზზე მეტია (ბუჰარი, სალათუ ფი მესჯიდი მექქე 1). აქ ლოცვისას ადამიანი განსაკუთრებულ სულიერ მდგომარეობაშია და ფიქრობს, იქნებ მეორედ ვეღარც კი მოვიდე ამ ძვირფას ადგილებშიო და ნამაზის ლოცვისას ღმერთთან პირისპირ დარჩენის სიტკბობას გრძნობს. აქ მყოფი მომლოცველი ეძებს გზებს „ამ დათვლილ დღეებში უთვალავი სარგებელი“ როგორ ნახოს.

როგორც თასავეუფის ტრადიციაშია მითითებული, ჰაჯი არის ფიზიკური სამყარო-

დან არამატერიალურ სამყაროში მოგზაურობა. მიქათის საზღვართან მომლოცველი ტანისამოსს იცვლის და იჰრამში შედის. ის ასე დგება არაფატზე. ასე ასრულებს საის საფასა და მერვეს შორის. სწირავს მსხვერპლს. ასრულებს ეშმაკის ჩაქოლვის რიტუალს და ამით საკუთარ ცდუნებებსა და ცოდვებისკენ მიდრეკილებებს ებრძვის. ის აქ ეზიარება სულის სიხალვათეს და სამშობლოში ბრუნდება.

ჩვენ ვიცით, რომ ჰაჯის დროს წარმოთქმული ყოველი სიტყვა და შესრულებული ყოველი ქმედება სიღმისეულად მნიშვნელოვანია. იჰრამი, რომელსაც მომლოცველი იცვამს სრულიად სადაა, რაც იმის სიმბოლოა, რომ მომლოცველი რეალურად არაფერს ფლობს. თელბიე ყოველ წამს ღვთისადმი მინდობისა და უკიდურესი მორჩილების გამოხატავს. „ჰაჯერულ ესვედ“-ზე მისაღმებით მსახური ღვთისადმი მიცემულ სიტყვას განაახლებს (არაფ 172). ტავაფი და საი სიცოცხლეს, მოძრაობას, დინამიკას გამოხატავს. არაფატი კი ადგილია, სადაც ადამიანი საკუთარ თავს პოულობს. ადამიანი საკუთარი თავის შეცნობის გზით ღმერთს ცნობს.

ადამიანები მთელი მსოფლიოდან, დღეში ხუთჯერ, ამ ადგილისკენ სახით დგე-

ბიან და ნამაზს ღოცულობენ. შენთვის უკვე ეს ადგილი ათასობით კილომეტრით დაშორებული აღარ არის. ის უკვე შენს თვალწინაა. შენ აქ შეხვედები ყველა ენაზე მოლაპარაკე, ყველა კანის ფერისა და კულტურის ადამიანებს. აქ ნახავ, რომ არავინ არავისზე უპირატესი არ არის და ყველანი ერთ დონეზე, მწკრივებად მდგარი, ყოველგვარი იერარქიისა და პროტოკოლის გარეშე, ასე თანასწორ მდგომარეობაში დმერთს ეთაყვანებიან. აქ არავინ არავის საქმეში არ ერევა და არავინ აარავის აკრიტიკებს თუ ვინ, რა ფორმით ასრულებს ნამაზს. აქ არავინ კამათობს და არ ჩხუბობს. არავინ არავის ტკენს გულს.

ისლამის სწავლულებს შორის იყო აზრთა სხვადასხვაობა იმის შესახებ, თუ რა კავშირია დმერთის სახლსა და ადამიანის გულს შორის. სწავლულები მივიდნენ გადაწყვეტილებამდე, რომ ადამიანის გული უპირატესია, რადგან ის დმერთმა გააჩინა, ხოლო ქააბა ადამიანმა ააშენა. თასავუფის კლასუკურ ლიტერატურაში ვკითხულობთ: „მე არც მიწაზე და არც ცაში არ დავეტევი, მე მორწმუნის გულში ვარ“ (გაზალი, იჰია, 3, 14).

ქააბას ირგვლივ ტავაფის შესრულებისას ის მარცხენა მხარეს რჩება, ესეც კი

ქაბასა და ადამიანის გულს შორის ურთიერთობის მიშანია.

მომლოცველები ათასობით კილომეტრის მანძილიდან, მარავალი დაბრკოლების მიუხედავად აქ მოდიან. ბუნებრივია სტუმარი თავის საყვარელ ადგილას სტუმრობისას ხელცარიელი არ იქნება. თმცა, რა უნდა მივუტანოთ ჩვენ ცოდვილებმა, როცა მას არაფერი სჭირდება? ან რა ფასი ექნება ჩვენს მიტანილ საჩუქარს, ვიცით? ჩვენ საჩუქარს ვერ მივუტანთ, ჩვენ ჩვენი ცოდვები მიგვაქვს და შენდობას ვევედრებით.

აქ ყოფნისას ყველა ხვდება, რომ ნაკლოვანებითა და ცოდვით დროის გატარებას აზრი არ აქვს. ისევ ჯუნეიდი ბაღდადის ერთ-ერთ მონათხრობს შემოგთავაზებთ: ჯუნეიდი ქაბას მოსალოცად იყო. როდესაც ის ქაბასთან მივიდა, დაინახა, რომ ერთი ქალი ძირს იწვა და ფეხები ქაბასკენ ჰქონდა. „მე რომ აქაური მეთვალყურე ვიყო ამ ქალს მკლავში ხელს წავავლებდი და აქედან გავაგდებდი“- გაიფიქრა ჯუნეიდმა. ცოტა ხნის შემდეგ, როდესაც ის უკვე ტავაფს ასრულებდა მხარზე შეხება იგრძნო. მიიხედა და ის ქალი დაინახა. ქალი მისკენ მიიწია და ყურში უჩურჩულა: „მე რომ აქაურობის მეთვალყურე ვიყო, მკავში ხელს მოგკიდებდი და აქედან გავაგდებდი,

რადგან ბადდადიდან აქ მოსულმა ღვთისმსახურება მიატოვე და სხვათა ნაკლოვანებების თვალყურება დაიწყო“.

ღმერთის წიგნში წერია, რომ ეს არის დაცული ტერიტორია. ჰაჯის დროს დაუშვებელია ცუდი სიტყვა, ლანძღვა, კამათი, ჩხუბი... მართლაც და მილიონობით ადამიანი ერთ სივრცეშია თავმოყრილი და არც ჰარემში დაა რც მის გარეთ კამათსა და ჩხუბს ვერ ნახავთ. თუ ორი კაცი შელაპარაკდება, მესამე მაშინვე „სელლუ ალა მუჰამმედ“ ეტყვის და შუამავლის ხსენებით მაშინვე არიგებს.

საბოლოოდ ისევ და ისევ შუამავლის ჰადისს შეგახსენებთ, რომლის მიხედვითაც მომლოცველი, რომელიც სრულყოფილად შეასრულებს ჰაჯს, სამშობლოში ისეთივე განწმენდილი დაბრუნდება, როგორც ახალშობილი. (ბუჰარი, მუჰსარ 9-10)

მომლოცველმა ამ ჰადისი სასიხარულო გზავნილზე უნდა იფიქროს მუდამ და ამ ახალი ფურცლიდან დაწყებულ ცხოვრებას ცოდვის ლაქები აღარ დაამჩნიოს. გვახსოვდეს, რომ ამ მიწაზე მხოლოდ „მდიდრები“ კი არ მიდია, არამედ ისინი, ვინც იქ ღმერთმა მიიპატიჟა.

წმინდა წიგნი გვასწავლის, რომ განკითხვის დღეს ჩვენი ქონება და შვილები ვერას გვარგებენ, ჩვენთვის იქ სუფთა გულია მნიშვნელოვანი(შუარა 88-89). შესაბამისად, ჰაჯად წასული ყოველი მომლოცველი სუფთა გულის მოსურნე უნდა იყოს და ამისთვის ყველაფერი გააკეთოს.

muslim georgia

ლებბეიქ ალლაჰუმმე ლებბეიქ

ომერ მელექხე

„ლებბეიქ ალლაჰუმმე ლებბეიქ, ლებბეიქე და შერიქე ლექე ლებბეიქ, ინნელ ჰამდე ვენნიმეთე ლექე ველ მულქ. და შერიქე ლექე“. (მუსლიმ, ჰაჯჯ 3)

„ბრძანე ღმერთო, ბრძანე! შენს მოწოდებაზე მთელი ჩემი გულით მოვედი. შენ არა გყავს ტოლი და სწორი. ბრძანე ღმერთო, ბრძანე! ყოველი ქება შენ შეგფერის. შენია წყალობა და ფლობა ყოველისა. შენ არა გყავს ტოლი და სწორი!“

ეს სიტყვები გამოხატავს პასუხს ღმერთის ბრძანებაზე, რომელმაც შუამავალ იბრაჰიმს ქააბას აგება და ადამიანების იქ მიპატიჟება უბრძანა და ამავდროულად ეს არის დიადი ღმერთის წინაშე უზომო მინდობისა და ერთგულების დადასტურება.

შუამავალმა იბრაჰიმმა, ღვთის ბრძანებით ქააბა ააგო და მას თავისი შვილი, ის-

მაილიც ეხმარებოდა. ქააბას მშენებლობის დასრულების შემდეგ ღმერთმა იბრაჰიმს უბრძანა, ქააბაში სისუფთავე დაეცვა, რათა იქ მომლოცველებს ღოცვა და თაყვანისცემა შესძლებოდათ.

„აუწყე ხალხს ჰაჯის შესახებ და მოვლენ ისინი შენთან ფეხით და ჩქარმავალი აქლემებით ქვეყნის შორეული მხარეებიდანაც! (ჰაჯ 27)

ვარაუდის თანახმად შუამავალი იბრაჰიმი ცოტა ხნით შეყოყმანებულა, რადგან დაეჭვდა ამ უკაცრიელ უდაბნოში, სადაც არაფერი ხარობს ვინ მოვაო. მექას ტერიტორიაზე მხოლოდ ქვები და კლდეები იყო, არავინ სახლობდა და გამგლეღიც არსაიდან გაივლიდა.

ღმერთმა უბრძანა იბრაჰიმს მხოლოდ შესმიანებოდა ხალხს და იბრაჰიმმაც მთელი კაცობრიობა ქააბას მოსალოცად მიიპატიჟა.

ჰაჯი სიყვარულია, ნოსტალგიაა იმ დროისა, იმ ადგილებისა, სადაც ღვთის შუამავალს და მის მეგობრებს უცხოვრიათ.

ყოველ წელს, ამ სიყვარულის მატარებელი ათასობით, ასი ათასობით ადამიანი,

როგორც ნიაღვარი ისე მიედინება მექას-
კენ. მსოფლიოს ყველა კუთხიდან მოსუ-
ლი მომლოცველები ერთხმად აღავლენენ
ლოცვა-ვედრებას და მათ ამ გრგვინვას ცა
და დედამიწა უერთდება: „ღებბეიქ!“

გვიბრძანე ღმერთო. შენ გვიხმე და გე-
ახელით. შენი მოწოდების შესაბამისად
მთელი ჩვენი სულითა და გულით მოვდი-
ვართ. გვიბრძანე ღმერთო! შენ არა გყავს
ტოლი და სწორი. ქება დიდება შენ შეგშ-
ვენის. შენ ხარ ერთადერთი, რომელსაც არ
ჰყავს ტოლი და სწორი. გვიბრძანე ღმერ-
თო!

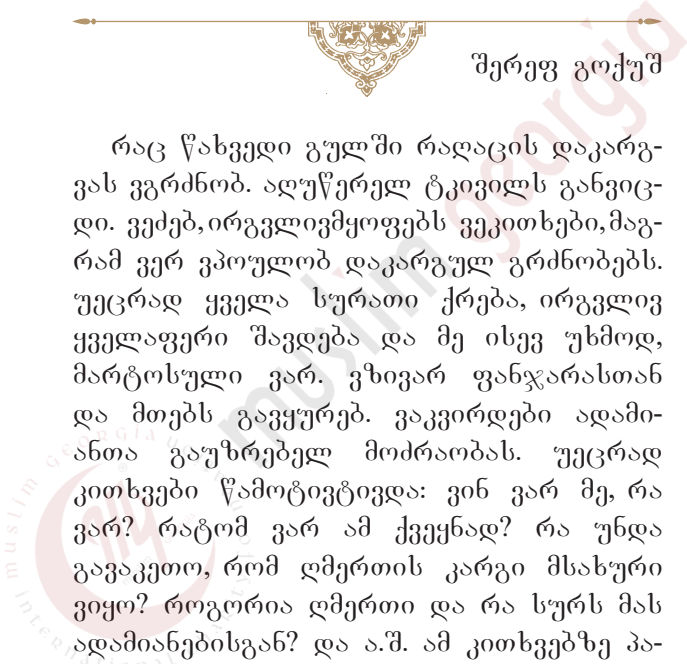

სახეცაროსიან

შერეფ გოქუშ

რაც წახვედი გულში რაღაცის დაკარგვას ვგრძნობ. აღუწერელ ტკივილს განვიცდი. ვეძებ, ირგვლივმყოფებს ვეკითხები, მაგრამ ვერ ვპოულობ დაკარგულ გრძნობებს. უეცრად ყველა სურათი ქრება, ირგვლივ ყველაფერი შავდება და მე ისევ უხმოდ, მარტოსული ვარ. ვზივარ ფანჯარასთან და მთებს გავყურებ. ვაკვირდები ადამიანთა გაუზრებელ მოძრაობას. უეცრად კითხვები წამოტივტივდა: ვინ ვარ მე, რა ვარ? რატომ ვარ ამ ქვეყნად? რა უნდა გავაკეთო, რომ ღმერთის კარგი მსახური ვიყო? როგორია ღმერთი და რა სურს მას ადამიანებისგან? და ა.შ. ამ კითხვებზე პასუხების ძიებისას მაშინვე შეუამავლები გვახსენდება. ადამი, ნოე, იბრაჰიმი, იუსუფი, იესო და მუჰამმედი. გულში წარმოქმნილი ტკივილები მაშინვე ქრება და ვმშვიდდები. ისეთი სიმშვიდე მეუფლება, რომ მისი აღწერა შეუძლებელია. მთელი ხმით მინდა ვიყვირო და მთელ სამყაროს გავაგებინო,

რასაც ვგრძნობ და რა ჭეშმარიტებასაც ჩავწვდი. შემდეგ სირცხვილის გრძნობა მეუფლება ჩემი და თანამორწმუნე ძმების სახელით. ჩვენი ეს მიხვედრა, ეს ჩაწვდომა დროებითი რომ არის ამის გამო შემრცხვა. როგორ დავშორებულვართ შენგან, შუამავალო. როგორ დავშორებულვართ იმ ღირებულებებს, რამაც ჩვენ ჩვენად გვაქცია. ჩვენ ისე არ ვებრძვით ბოროტებას, როგორც ამას შენ აკეთებდი 610 წლიდან გარდაცვალებამდე. მოდი შუამავალო და ჩვენი გულები შენი ნათელით ისევ აავსე. ისევ ჩაგვკიდე ხელი და ამ ღრმა ძილისგან გამოგვაფხიზლე. რა იქნება, დაგვეხმარო ისევ. შენ, რომელმაც შენს ირგვლივ მყოფ ადამიანებზე დახმარება მოვალეობად აქციე. ამ გზაზე არაფერს იშურებდი. ადამიანები ჭეშმარიტ გზაზე დააყენე და ურწმუნოების ჭაობიდან იხსენი. როგორც კი შენზე დაკისრებული ეს წმინდა მოვალეობა შეასრულე, ისევ გამჩენთან დაბრუნდი.

გარდაცვალებამდე კი ანდერძად დაგვიტოვე ძვირფასი რჩევა, რომ უნდა მივყვეთ წმინდა წიგნს, ყურანსა და შენს სუნას. სამწუხაროდ ვერ ვუპატრონეთ შენს ანდერძს. ყველას სახლში გვაქვს შენახული ცივ ოთახებში და ვერა და ვერ გადავიტანეთ გულებში.

მოდი შუამავალო. მოდი და ნახე ჩვენი მდგომარეობა. მოდი და გამოგვაღვიძე ამ ღრმა ძილისგან. გვაჩვენე გზა ნათელი; ჩაგვკიდე ხელი და ერთად ვიაროთ. ხელახლა აგვიხსენი ის ღამაში რწმენა. კიდევ ერთხელ შეგვაყვარე თავი. ისეთი სიყვარული ჩაგვინერგე, რომ ჩვენი გულებიდან საერთოდ გაქრეს შური, ბოღმა და ამპარტავნება. მოდი, რათა ხელახლა ფეხზე დაგვაყენო და გონს მოგვიყვანო. მოდი, რათა მსოფლიოს მუსლიმებმა ამქვეყნიურ გამორცენას არ გადაყვენ და ერთიმეორე არ გაყიდონ. მოდი ძვირფასო, მოდი და ნახე ჩვენი მდგომარეობა.

ვიცი, რომ შენ ახალგაზრდები ძალიან გიყვარდა. მათ, როგორც მომავალის არქიტექტორებს, ისე უყურებდი. მათ შენს გულში განსაკუთრებული ადგილი ეკავათ. მათზე განსაკუთრებით ზრუნავდი. ყოველთვის ცდილობდი ისლამის ზნეობრივი გამოხატულება, რაც შენს ცხოვრებაში აისახებოდა, მათთვის შეგესწავლებინა. მხოლოდ ერთი რამ გინდოდა ამ ახალგაზრდებისგან. მათ თაობიდან თაობაზე უნდა გადაეცათ ის, რაც მათ ასწავლე. მათგან ზოგმა ეს ყველაფერი საუკეთესოდ შეასრულა, მაგრამ დღეს რა ხდება? სად არიან ის ახალგაზრდები, ის სწავლება, ის ზნეობა, ის ზრდილობა?...

შუამავალო, სიტყვას გაძღვეთ ხელახლა შევისისხლხორცებთ შენს მიერ მოტანილ წმინდა წიგნს და შენს სუნას შევასრულებთ. განკითხვის დღეს ნახავ, რომ ეს სიტყვა შევასრულებთ. მთელი კაცობრიობა ერთი ღმერთის რწმენის ქვეშ გაერთიანდება. ჩვენ შენი გზით ვივლით ყოველთვის. როცა უკვე გიპოვეთ, აღარასდოდეს დაგკარგავთ.

ღმერთია მოწმე, ჩენ ძალიან გვიყვარხარ, შუამავალო! შენც შეგვიყვარე. ისე შეგვიყვარე, რომ ამ სიყვარულში დაფერფლილებმა გამჩენთან მივადწიოთ.

მისი სიყვარული

ბაკათინ აკბაშ

შუამავლის მიმართ გამოხატული დიდი სიყვარული მორწმუნეთა გულებში სათნოებისა და სიწმინდის განცდას იწარჩუნებს. მედინას გახსენებაზე კი მორწმუნეთა გულები უსაზღვრო მონატრებით ივსება. ვინც მოსალოცად ვერ მიდის წამსვლელებს აცილებენ და სულიერ მღელვარებას განიცდიან.

რაც შეეხება წამსვლელებს, ისინი სულ სხვა სულიერ მდგომარეობას განიცდიან, ღელავენ, ეჩქარებათ და ერთი სული აქვთ, როდის ჩააღწევენ ამდენი ხნის ნალოდინებ ადგილებში, რათა თვალცრემლიანმა მოილოცონ ის ადგილები, სადაც შუამავალს უცხოვრია. ყველა ადამიანს სურს ბედნიერი იყოს, მაგრამ ბედნიერებას თავისი აუცილებელი პირობები გააჩნია

უპირველეს ყოვლისა უნდა აღინიშნოს, რომ ბედნიერებას სჭირდება მორალი, ზრდი-

ლობა, ღირსება, ზნეკეთილობა და სინდისი. ზოგადად ბედნიერებას გარეთ, შორს ეძებენ. არადა ის იმდენად ახლოა, რომ ბევრი ადამიანი ამას ვერ ამჩნევს. ბედნიერება არა გარეთ, არამედ ადამიანის შიგნითაა.

ბედნიერებას ბევრი წინააღმდეგობა ხვდება ხოლმე. სულიერი შფოთვა, საკუთარი სურვილების მონობა და ბედისწერაზე გაწყრომა ბედნიერების ხელის შემშლელი ფაქტორებია. თუ ადამიანი ისწავლის გაექცეს ამ დაბრკოლებებს და ცოცხალი კმაყოფილებას მიეჩვევა, ის შეძლებს იყოს ბედნიერი.

შეიძლება ძალიან მდიდარი იყოს, მაგრამ ამავე დროს არ იყოს ბედნიერი. მეორეს მხრივ არსებობენ ადამიანები და არც თუ ისე ცოცხა, რომლებსაც თავი ძლივს გააქვთ, მაგრამ მაინც ბედნიერები არიან. რაც მთავარია არ უნდა დაგვაავიწყდეს, რომ ნამდვილი სიმდიდრე, ეს სულიერი სიმდიდრეა. შესაბამისად, ადამიანის ბედნიერების ცენტრი და მისი ფუძე სულია. ამიტომაც, რომ ბედნიერებისთვის აუცილებელია გულიდან ამოვირეცხოთ შური, ბოღმა, ბრაზი, მტრობა და სხვა მსგავსი ნეგატიური გრძნობები.

შური ყველაზე დიდი დამანგრეველი გრძნობაა. ის ადამიანის კარგ ქცევებს

ანადგურებს და შურიანი ადამიანები ვერასოდეს ხდებიან ბედნიერები. მათ არ სურთ სხვათა წარმატება და ზოგადად კარგად ყოფნა. მათი სულიერი სიმშვიდის მოპოვება შეუძლებელია.

სიმართლე, სამართლიანობა, ზნეკეთილობა, შემწყნარებლობა და მსგავსი გრძნობები ადამიანურობის ძირითადი მაჩვენებლებია. მათი არსებობა მნიშვნელოვანია როგორც ადამიანის, ისე მთლიანად საზოგადოებრივი სიმშვიდისა და კეთილდღეობისათვის. ასევე არ უნდა დაგვავიწყდეს, რომ ღვთით ბოძებული სულიერი და მატერიალური სარჩოსთვის ღმერთს მადლობა შევწვიროთ და ზოგადად, ადამიანებთან ურთიერთობაშიც მადლობის გადახდა არ უნდა დაგვავიწყდეს. ღვთისადმი მადლიერების გზა, მის მიერ გაჩენილი ადამიანების მიმართ მადლიერ დამოკიდებულებაზე გადის. ბედნიერების მიღწევისთვის მადლიერების გრძნობა ერთ-ერთი მთავარი ფაქტორია.

ასევე მნიშვნელოვანია, რომ ბედნიერება სწორ ადგილას ვეძებოთ. დროებითი და ფუჭი რაღაცაების ფლობა ბედნიერება არ არის, რადგან ვისაც ასე მიაჩნია და ბედნიერებას ასეთ ფუჭ რაღაცაებში ხედავს, უმეტესწილად ბედნიერების მაგიე-

რად უბედურდებიან და დეპრესიაში ვარდებიან, რადგან ფუჭი რაღაცაები დროებითია და ადამიანს, როგორც წესი ისინი მალე ეცლება ხელიდან. ასეთი დროებითი და ფუჭი რამეების ჩამოთვლა შორს წაგიყვანს. მაგალითად ფული, ქონება, სახელი, თანამდებობა, გარეგნული სილამაზე, პოპულარობა და ა.შ. ყველამ ვიცით, რომ ესენი და მსგავსი რამეები ბედნიერებისთვის საკმარისი არ არის. ქვეყნად მრავალი ადამიანია, ვისაც ამათგან ერთ ან რამოდენიმე გააჩნია, მაგრამ მათ შორის ბედნიერი ცოტაა.

იმ ადგილების მონახულება, სადაც შამავალი ცხოვრობდა, ადამიანს განსაკუთრებულ სიამოვნებას ანიჭებს. თითქოს ჩვენს თვალწინ ცოცხლდება მისი ცხოვრებისეული ეპიზოდები. თითქოს მისი სიტყვები ახლაც ყურში ჩაგვესმის და ეს უფრო მეტ სურვილს აღძრავს უფრო კარგად გავუგოთ მას. განა შეიძლება სამყაროს წყალობად მოვლენილი შუამავალი მონახულო და გრძნობები არ მოგეძალოს?! ვინც იქ ჩადის იქაურ სულიერ ატმოსფეროს მეტნაკლებად აუცილებლად შეიგრძნობს. ბუნებრივია შეგრძნების ხარისხი დამოკიდებულია პიროვნების რწმენასა და მზაობაზე.

შუამავლის საფლავის წინ გავლისას მომლოცველები ღოცვას და საღამს უძღვნიან და ამავე დროს განსაკუთრებული შინაგან სიმშვიდეს გრძნობენ. ამავდროულად ისინი განსაკუთრებულ მღელვარებას გრძნობენ. ზოგი აშკარად ტირის, ზოგიც თვალზე მომდგარ ცრემლს ყლაპავს. ისინი შეუამავლის მონატრებას გრძნობენ და ცდილობენ მისი დალოცვითა და მისაღმებით ეს მონატრება შეიმსუბუქონ. ამ დროს ისეთი გრძნობებით არიან დატვირთულნი, რომ ხალხმრავლობას, ჭყლეტას, სიცხეს და სხვა შემაწუხებელ გარემოებებს ვეღარც კი გრძნობენ. ასეთი სულიერი ატმოსფეროს ნაწილად ყოფნა მუსლიმებისთვის განსაკუთრებული ბედნიერების მომტანია.

მის მიმართ არსებული სიყვარულისა და პატივისცემის სიტყვებით გამოხატვა, რა თქმა უნდა შეუძლებელია. ნათქვამი ხომაა, არსებობს რაღაცაები, რასაც ვერ ახსნი და უნდა გამოსცადო. სწორედ ასეთი რამაა მისი მონახულება. უნდა გამოსცადო, რომ გაიგო.

ესოდენ დიდი ემოციებით დატვირთული მომლოცველები სამშობლოში დაბრუნებისას განსაკუთრებულ მონატრებასა და მღელვარებას გრძნობენ. ჰაჯიდან ან

უმრედან დაბრუნებული მომლოცველების ნახვა განსაკუთრებულ ემოციებს იწვევს ხოლმე.

საბოლოო ჯამში ცხადია, რომ მორწმუნეთა გულებში შუამავლისადმი სიყვარულს განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს. ეს სიყვარული ყოველი მუსლიმის ცხოვრებაში მნიშვნელოვან როლს ასრულებს და ასეც უნდა იყოს. ყოველი მუსლიმის ვალია კარგად იცნობდეს შუამავალს და მის მიერ მოტანილ წმინდა წიგნს, ყურანს. ამ გზით ყოველი მუსლიმის სულიერი განვითარება ხდება. რომ ვიყოთ კარგი მუსლიმები, აუცილებელია კარგად ვიცნობდეთ შუამავალს და მის ცხოვრებას.

